

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 41/2010 vp

Hallituksen esitys pelastuslaiksi ja laiksi meripelastuslain 23 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 23 päivänä marraskuuta 2010 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen pelastuslaiksi ja laiksi meripelastuslain 23 §:n muuttamisesta (HE 257/2010 vp).

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat aloitteet:

— LA 136/2008 vp, ed. Oiva Kaltiokumpu /kesk ym., laki pelastuslain 78 §:n muuttamisesta

— LA 38/2009 vp, ed. Raija Vahasalo /kok ym., laki pelastuslain 29 §:n muuttamisesta

— LA 113/2010 vp, ed. Lauri Oinonen /kesk, pelastuslaki

— TPA 35/2007 vp, ed. Leena Rauhala /kd, erityisryhmien palveluasuntojen paloturvallisuus

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- pelastusylijohtaja Pentti Partanen, apulaisosastopäällikkö, hallitusneuvos Esko Koskinen, lainsäädäntöneuvos Mika Kättö, lainsäädäntöneuvos Jaana Heikkinen, pelastusylitarkastaja, valtiosääntöoikeuden dosentti Veli-Pekka Hautamäki, ylitarkastaja Marko Meriniemi ja yli-insinööri Kirsi Rajaniemi, sisäasiainministeriö
- turvallisuus- ja puolustusasiain komitean pääsihteeri Aapo Cederberg, puolustusministeriö

- hallitusneuvos Vilppu Talvitie, maa- ja metsätalousministeriö
- yli-insinööri Olli Saarsalmi, sosiaali- ja terveysministeriö
- yliarkkitehti Pekka Lukkarinen, ympäristöministeriö
- minister Roger Eriksson, Ahvenanmaan maakunnan hallitus / Ålands Landskapsregering
- johtaja Martti Kunnasvuori, Hätäkeskuslaitos
- lakimies Matti Eronen, Liikennevirasto
- puolustusvoimien pelastuspäällikkö Raimo Ikonen, Pääesikunta
- johtaja Veli-Pekka Nurmi, Onnettomuustutkintakeskus
- johtaja Taneli Rasmus, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- kehittämisspäällikkö Markku Haiko, Suomen Kuntaliitto
- valmius- ja tietoturvallisuuspäällikkö Pekka Koskinen, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- riskienhallintapäällikkö Simo Weckstén, Helsingin kaupungin pelastuslaitos
- turvallisuuspäällikkö Aaro Toivonen, Helsingin terveystakeskus
- ma. kehittämisspäällikkö, palomestari Jarmo Haapanen, Jokilaaksojen pelastuslaitos, edustaan Ylivieskan kaupunkia
- pelastusjohtaja Anssi Parviainen, Kainuun pelastuslaitos
- turvallisuuspäällikkö Jorma Korhonen, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
- myyntijohtaja Klaus Frestadius, Temet Oy

- asiamies Jyrki Hollmén, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
 - johtaja Risto Karhunen, Finanssialan Keskusliitto ry
 - toimitusjohtaja Juhani Jyrkiäinen, Nuohousalan Keskusliitto ry
 - toimialajohtaja Kim Kaskiaro, Rakennusteollisuus RT ry
 - toimitusjohtaja Kyösti Vesterinen, Suomen Meripelastusseura ry
 - toiminnanjohtaja Petri Hynninen, Suomen Palomiesliitto SPAL ry
 - puheenjohtaja, pelastusjohtaja Vesa Parkko, Suomen Palopäälystöliitto ry
 - johtaja Matti Orrainen, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK ry
 - kotimaan valmiuden päällikkö Arja Vainio, Suomen Punainen Risti
 - toiminnanjohtaja Isto Kujala, Suomen Sopi-muspalokuntien Liitto ry
 - lainopillinen asiamies Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät ry
 - professori Olli Mäenpää
 - professori Kaarlo Tuori.
- Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
- oikeusministeriö
 - työ- ja elinkeinoministeriö
 - Ahvenanmaan valtionvirasto / Statens ämbetsverk på Åland
 - Poliisihallitus
 - Ilmatieteen laitos
 - Kuluttajavirasto
 - Huoltovarmuuskeskus
 - Museovirasto
 - Pelastusopisto
 - Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
 - Valtiokonttori
 - Satakunnan pelastuslaitos
 - Nilsin kaupunki
 - Sotkamon kunta
 - Tampereen aluepelastuslaitos
 - Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
 - Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry
 - Pelastusalan Toimihenkilöiden Liitto ry
 - Suomen Isännöintiliitto ry
 - Suomen Kiinteistöliitto ry
 - Suomen Omakotiliitto ry
 - Suomen Pelastusjohtajat ry
 - Tekniikka ja Terveys KTN ry
 - Vammaisfoorumi ry
 - Vanhustyön keskusliitto — Centralförbundet för de gamlas väl ry
 - Vesi- ja viemärilaitosyhdistys ry
 - Kuluttajaliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi pelastuslaki ja muutettavaksi meripelastuslakia. Samalla nykyinen pelastuslaki kumottaisiin.

Onnettomuuksien ehkäisyssä siirryttäisiin nykyisestä palotarkastuksiin perustuvasta toiminnasta riskien arviointiin perustuvaan valvontaan. Pelastuslaitokset suorittaisivat valvontaa määrääjäksi vahvistetun valvontasuunnitelman mukaisesti. Pelastuslaitos voisi periä maksun valvontasuunnitelman mukaisesta palotarkastuksesta tai muun valvontatoimenpiteen suorittamisesta. Maksu voitaisiin periä myös hätäkeskukseen liitetyn paloilmoittimen toistuvasta erheellisestä toiminnasta aiheutuneista pelastus-

laitoksen kustannuksista. Hoito- ja hoivalaitoksissa olisi laadittava poistumisturvallisuusselvitys ja tilat voitaisiin tapauskohtaisesti määrätä suojattavaksi automaattisella sammutuslaitteistolla.

Sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä parannettaisiin.

Väestönsuojien rakentamista koskevat säännökset uudistettaisiin ja rakentamisvelvoitteen perusteena olevia pinta-alamääriä korotettaisiin nykyisestä. Keskushallintojohtoisesta suojelukohteiden määrittämisestä ja yleisten väestönsuojien rakentamisvelvollisuudesta luovuttaisiin. Peruskorjattavien vanhojen rakennusten väestönsuojien rakentamisvelvollisuudesta luovut-

taisiin ja vanhojen väestönsuojien kunnostamista vallitsevien uhkakuvien vaatimusten mukaisesti tehostettaisiin.

Meripelastuslakiin lisättäisiin säännös oikeudesta korvaukseen tapaturmasta, joka on aiheutunut omatoimiseen meripelastustoimintaan ryhtyneelle.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakialoitteet

LA 136/2008 vp

Lakialoitteessa ehdotetaan voimassa olevan pelastuslain vahingonkorvausta koskevan 78 §:n muuttamista siten, että pelastuslain 28 §:n mukaiseen pelastustoimintaan ryhtyneelle aiheutunut aineellinen tai muu vahinko korvataan vahingonkorvauslain 5 luvun mukaisesti. Vahingon korvaamisesta on muutoin voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

LA 38/2009 vp

Lakialoitteessa ehdotetaan palo- ja häikävaroittimia koskevan voimassa olevan pelastuslain 29 §:n muuttamista. Huoneiston haltija on velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan palovaroittimella tai muulla laitteella, joka mahdollisimman aikaisin havaitsee alkavan tulipalon ja hälyttää asunnossa olevat. Puulämmitteisissä vakituissa ja vapaa-ajan asunnoissa huoneiston haltija on lisäksi velvollinen huolehtimaan asunnon varustamisesta häikävaroittimella.

LA 113/2010 vp

Aloitteessa ehdotetaan hallituksen esitykseen sisältyvän pelastuslakiehdotuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta uudisrakentamisen yhteydessä koskevan 71 §:n hyväksymistä muutettuna.

Rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia, pysyvästi työskenteleviä tai muutoin oleskelevia henkilöitä varten. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske tilapäistä enintään viisi vuotta käytössä olevaa rakennusta.

Väestönsuoja on rakennettava rakennusta samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jos sen kerrosala on vähintään 600 neliometriä ja siinä asutaan tai työskennellään tai oleskellaan muutoin pysyvästi. Teollisuus-, tuotanto-, varasto- ja kokoontumisrakennusta varten väestönsuoja on edellä tässä momentissa säädetystä poiketen rakennettava, jos rakennuksen tai rakennusryhmän kerrosala on vähintään 600 neliometriä. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos tontilla tai rakennuspaikalla tai yhteisessä väestönsuojassa on ennestään tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädetty määrä vaatimukset täyttäviä suojapaikkoja. Samalla tontilla tai rakennuspaikalla jo olevia rakennuksia, joita varten on väestönsuoja, ei oteta huomioon uudisrakennuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta määrittäessä eikä myöskään rakennuksia, joiden osittaisesta loppukatselmuksesta on kulunut yli viisi vuotta ennen rakennuslupahakemuksen vireille tuloa.

Rakennuslupan myöntävä viranomainen voi alueen pelastusviranomaista kuultuaan sallia rakennettavaksi kahta tai useampaa rakennusta varten yhteisen väestönsuojan, jos se rakennetaan viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta.

Toimenpidealoite

Toimenpidealoitteessa TPA 35/2007 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin erityisryhmien palveluasuntojen paloturvallisuuden parantamiseksi ja tästä aiheutuvien investointien rahoitusjärjestelyjen turvaamiseksi siten, että asumisen hinta ei kohtuuttomasti nouse.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Yleisperustelut**Yleistä*

Vuonna 1999 voimaan tulleella pelastustoimilailla (561/1999) on korvattu vuonna 1975 annettu laki palo- ja pelastustoimesta (559/1975) ja vuonna 1958 annettu väestönsuojelulaki (438/1958). Uudistuksessa on koottu silloiset normaaliolojen ja poikkeusolojen pelastustoimen järjestelyjä koskevat säännökset samaan lakiin sekä saatettu säännökset ajan tasalle suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Pelastustoimen järjestelmän kehittämiseksi säädetty laki pelastustoimen alueiden muodostamisesta (1214/2001) on puolestaan tullut voimaan tammikuun alussa vuonna 2001. Kyseisellä lailla on annettu kuntien tehtäväksi pelastustoimen palvelujen tuottaminen yhteistoiminnassa valtioneuvoston päättämällä 22 alueella vuoden 2004 alusta lukien. Pelastustoimilaki on korvattu uuden alueellisen pelastustoimen järjestelmän myötä voimassa olevalla pelastuslailla (468/2003).

Käsiteltävänä olevaa lakiehdotusta uudeksi pelastuslaiksi voidaan luonnehtia pelastustoimen lainsäädännön määräaikaistarkistukseksi. Merkittävin rakenteellinen muutos sisältää pelastustoimen alueita koskevan lainsäädännön sisällyttämisen pelastuslakiin. Hallituksen esityksessä pelastuslain rakenne ehdotetaan muutoinkin uudistettavaksi siten, että eri tahojen velvollisuudet ja tehtävät ovat nykyistä selkeämmin hahmotettavissa uudesta laista. Säädettyä lailla on tarkoitus myös vahvistaa pelastustoimen yhteistyöjärjestelyjä. Ehdotuksen mukaan alueen pelastustoimi voi sopimuksen nojalla hoitaa pelastuslain mukaisia alueen pelastustoitteille kuuluvia tehtäviä myös toisella pelastustoitteiden alueella.

Vapaaehtoistoiminnalla on pelastustoiminnassa suuri merkitys. Ilman vapaaehtoisten organisaatioiden apua pelastustoimi ei selviydy asianmukaisesti tehtävistään. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että ehdotettuun pelastuslakiin on otettu vapaaehtoistoiminnasta oma erillinen lu-

kunsa. Myönteistä on myös, että säädettävään uuteen pelastuslakiin sisältyvät säännökset vapaaehtoistoiminnan edistämisestä, sopimuspalokuntien ja muiden sopimusyhteisöjen terveystarkastuksista ja työturvallisuudesta. Alueen pelastustoimi voi lähtökohtaisesti nykyiseen tapaan sopia vapaaehtoisen palokunnan kanssa pelastustoimen tehtävien hoitamisesta. Lakiehdotuksen mukaan sopimus voidaan tehdä myös muun pelastusalaalla toimivan yhteisön, kuten esimerkiksi järvi- ja meripelastusyhdistyksen, kanssa.

Pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa satunut tapaturma tai saatu ammattitauti korvataan nykyisin valtion varoista. Myönteistä on, että pelastuslainsäädäntöä täydennetään tässä yhteydessä siten, että korvauksiin ovat oikeutettuja myös pelastustoimintaan vapaaehtoisesti sekä omatoimisiin pelastustoimenpiteisiin ryhtyneet. Vastaavat muutokset ehdotetaan tehtäväksi myös meripelastuslakiin (1145/2001).

Valiokunta toteaa, että Suomen pelastustoimen tehtäviä hoitaa alueellisten pelastuslaitosten lisäksi vajaat 15 000 sopimuspalokuntien henkilöstöön kuuluvaa tukeutuen 732 paloasemaan sekä 4 000 operatiiviseen toimintaan koulutettuun ammattipalomieheen. Hälytyksiä Suomessa on yhteensä noin 110 000. Valiokunta pitää tärkeänä, että säädettävän uuden pelastuslain lisäksi muun muassa käytännön eri toimin tuetaan sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä, jotta voidaan huolehtia esimerkiksi harvaan asuttujen alueiden pelastustoimen turvallisuuspalveluista. Määrätietoisin toimenpitein on huolehdittava myös siitä, että vapaaehtoisen henkilöstön määrä saadaan kääntymään nousuun. Tässä suhteessa esimerkiksi työttömyystilanteessa on tärkeää tukea yhteiskunnan toimin edellytyksiä osallistua sopimuspalokuntatyöhön. Valiokunta viittaa lisäksi niihin toimenpiteisiin, jotka ilmenevät sisäisen turvallisuuden ohjelmasta.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa 2. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana ja 1.

lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna tästä mietinnöstä ilmenevin kannanotoin.

Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa pelastuslakiehdotuksen mukaan pelastusviranomainen. Tilapäisesti pelastustoimintaa voi johtaa myös muu pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Pelastustoiminnan johtaja — myös pelastustoimintaa tilapäisesti johtava henkilö — toimii aina virkavastuulla (34 §).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut pelastustoimen johtajan toimivaltuuksia perusoikeuksien näkökulmasta hallituksen esityksestä pelastustoimilaiksi antamassaan lausunnossa (PeVL 31/1998 vp — HE 76/1998 vp). Pelastustoimilain nojalla pelastustoimintaa on voinut johtaa myös esimerkiksi sopimuspalokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kun pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen. Perustuslakivaliokunta katsoo pelastustoimen johtajan hyvinkin pitkälle ulottuvien toimivaltuuksien perustuvan perusoikeuksien kannalta hyväksyttäviin syihin eli elämän, terveyden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen. Ehdotetut toimivaltuudet ovat lisäksi käytettävissä vain ääritilanteissa. Niihin saadaan turvautua palon estämiseksi sekä muun onnettomuuden torjumiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi, jos tilanteen hallitseminen ei ole muutoin mahdollista. Toimivaltuuksien käyttöedellytykset on pelastustoimilakiehdotuksessa rajattu perustuslakivaliokunnan mielestä riittävästi.

Valiokunta toteaa, että vielä pelastustoimilain säätämisen yhteydessä ei ole ollut voimassa nykyistä perustuslakia ja sen 124 §:ää, jonka mukaan hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaarana perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävä tehtävä voidaan antaa vain viranomaiselle. Perustuslain 124 §:llä on taustansa perustuslakivaliokunnan aiemmassa käytännössä.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt mahdollisena antaa yksityiselle itsenäiseen harkintaan perustuvan oikeuden päättää voimakeinojen käytämisestä, jos käyttö tapahtuu tarkasti rajatussa tilassa tai tilanteessa ja silloin, kun kysymys on viranomaisen tilapäisluonteisesta tarpeesta saada ulkopuolista apua (Marietta Keravuori-Rusanen, Yksityinen julkisen vallan käyttäjänä, Helsinki 2008, s. 429—430). Tällöin on kysymys tyypillisesti nopeaa toimintaa vaativista akuuteista tilanteista. Lisäksi voidaan todeta, että muulle kuin viranomaiselle on annettu liikkumisvapauden ja henkilökohtaisen vapauden rajoittamiseen oikeuttavia toimivaltuuksia perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella muun muassa lastensuojelussa (PeVL 5/2006 vp, PeVL 58/2006 vp) ja merenkulussa (PeVL 43/2010 vp, PeVL 44/1998 vp).

Hallintovaliokunta toteaa, että yksittäiset pelastustoimintatilanteet ovat rajattavissa ajallisesti ja paikallisesti. Hallituksen esityksessä on nimenomaisesti mainittu, että muu pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva voi johtaa pelastustoimintaa siihen saakka, kunnes toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Ajallisesti kysymys on lyhyehköstä ajasta, joka on kuitenkin välttämätöntä käyttää kaikkiin tarpeellisina pidettäviin pelastustoimenpiteisiin.

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksen 36 §:n 2 momentissa on rajattu tilapäisesti pelastustoimintaa johtavan henkilön toimivaltuuksia siten, että ne koskevat ihmisten, omaisuuden ja ympäristön pelastamiseksi ja suojaamiseksi sekä onnettomuudesta aiheutuvien vahinkojen rajoittamiseksi ja onnettomuuden seurauksien lieventämiseksi välttämättömiä toimenpiteitä. Olennaista on myös, että toimivaltuudet on rajattu siten, että viranomaiskoneiston ulkopuolisen osuus pelastustoiminnan johtamisessa jää pelastusviranomaisen toiminnan suhteen pitkälti avustavaksi ja täydentäväksi (PeVL 57/2010 vp). Lisäksi on huomattava, että myös tilapäinen pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuulla.

Voimassa olevan pelastuslain sääntelyä vastaten hallituksen esitys lähtee siitä, että pelastus-

toimintaa johtaa aina viimekädessä pelastusviranomainen. Käytännössä on kuitenkin tilanteita, joissa pelastusviranomainen ei ehdi onnettomuuspaikalle samanaikaisesti sopimuspalokunnan kanssa. Tämä voi johtua siitä, että sopimuspalokunta ja päivystävä pelastusviranomainen lähtevät onnettomuuspaikalle eri paikoista. Jos sopimuspalokunnan toiminta onnettomuuspaikalla edellyttää pelastusviranomaisen toimivaltuuksien käyttöä, kuten esimerkiksi asunnon oven murtamista, ennen pelastusviranomaisen saapumista paikalle, on tilapäisen pelastustoiminnan johtajan voitava käyttää 36 §:n 2 momentista ilmeneviä toimivaltuuksia välttämättömien toimenpiteiden suorittamiseksi. Tilannekohtaisesti tilapäinen pelastustoiminnan johtaja voi ottaa tarvittaessa myös esimerkiksi radiopuhelinyhteyden pelastustoimintaa johtamaan tulossa olevaan pelastusviranomaiseen. Edellä lausuttua täydentäen valiokunta viittaa pelastuslakiehdotuksen 25 §:n 1 momenttiin ehdotta- maansa muutokseen.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa pelastustoiminnan tilapäistä johtamista koskevan sääntelyn hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena.

Nuohouspalvelut

Nuohouksen järjestäminen ehdotetaan uudessa pelastuslaissa tapahtuvaksi samansisältöisenä kuin nykyisen pelastuslain 39 §:ssä. Lakiehdotuksen mukaan alueen pelastustoimi päättää nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan. Alueen pelastustoimi voi järjestää nuohouspalvelut edelleen omana välittömänä toimintanaan (pelastuslaitoksen omana työnä), jolloin nuohoojat ovat palvelussuhteessa pelastuslaitokseen, tai antamalla tarjouskilpailun perusteella nuohoustoimen yksityisen nuohoojan tai yrityksen hoidettavaksi, jolloin kysymyksessä on niin sanottu piirinuohousjärjestelmä.

Vaihtoehtona edellä mainitulle alueen pelastustoimen järjestämälle nuohoustoimelle on lakiehdotukseen sisältyvä sopimusperusteinen nuohousjärjestelmä, jossa rakennuksen omistaja tai haltija saa itse valita nuohouksen suorittajat.

Myös tähän järjestelmään siirtyminen edellyttää alueen pelastustoimen tekemää päätöstä.

Perustuslakivaliokunta on todennut pelastustoimilakiesitystä koskevassa lausunnossaan, että nuohoustoimi on ainakin osaksi normaalia elinkeinotoimintaa. Kyseisessä lausunnossa ei ole mainintaa siitä, että nuohouspalvelujen järjestämis- malli olisi ongelmallinen elinkeinovapauden kannalta (PeVL 31/1998 vp). Nuohoustoimen järjestäminen on pelastustoimilaissa perustunut samanlaiselle mallille kuin nyt käsiteltävänä olevassa uudessa pelastuslakiehdotuksessa.

Valiokunta toteaa, että ehdotettu uusi pelastuslaki ei rajoita nuohoojan ammatinharjoittamisen vapautta. Kysymys on siitä, että useimmissa tapauksissa alueen pelastustoimi on järjestänyt nuohouspalvelut piirinuohousjärjestelmän mukaisesti. Tämä tapahtuu kilpailuttamalla nuohouspalvelut palveluntuottajien kesken. Tällaiseen tarjouskilpailuun voivat ottaa osaa kaikki, jotka täyttävät pelastuslakiehdotuksen 63 §:ssä mainitut nuohoojan kelpoisuusvaatimukset.

Nuohouksen järjestämistä lakiehdotuksen 59 §:ssä vastaava toimintamalli on käytössä myös esimerkiksi jätteenkuljetuksessa. Jätelain (1072/1993) 10 §:n mukaan kunnan on järjestettävä joko omana toimintanaan tai muuta yhteisöä tai yksityistä yrittäjää käyttäen asumisesta syntyneen jätteen sekä ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään siihen rinnastettavan valtion, kunnan ja seurakunnan sekä julkisoikeudellisen yhteisön ja yhdistyksen julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyneen muun jätteen kuin ongelmajätteen kuljetus (kunnan järjestämä jätteenkuljetus). Jätteenkuljetus voidaan järjestää kunnassa tai sen osassa kunnan päätöksellä ja tarkemmin määräämillä ehdoilla myös siten, että jätteenhaltija sopii siitä kuljetuksen suorittajan kanssa (sopimusperusteinen jätteenkuljetus).

Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus

Sisäasiainministeriö on vahvistanut 20 päivänä marraskuuta 2007 väestönsuojaamisen strategian. Strategian laatimistyössä on otettu huomioon hallitusohjelmassa, yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiassa ja

turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteos-
sa esitetyt kehittämissuunnitelmat. Väestönsuojaa-
misen strategian mukaan uhkakuvissa voi pitkäl-
lä aikavälillä tapahtua muutoksia, joita on vai-
kea ennakoita, ja väestönsuojien rakentamista
tulisi strategian mukaan edelleen jatkaa koko
maassa. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuu-
den alaraja 600 neliömetriä on kuitenkin osoit-
tanut teknisesti ja taloudellisesti epätarkoi-
tuksenmukaiseksi. Strategian mukaisesti väes-
tönsuojien rakentamista koskevat säännökset eh-
dotetaan lakiehdotuksessa uudistettavaksi ja ra-
kentamisvelvoitteen perusteena olevia pinta-ala-
määriä korotettavaksi nykyisestä.

Valtioneuvosto on antanut pelastuslain esitte-
lyn yhteydessä koko valtioneuvoston yhteisen
lausuman, jonka mukaan valtioneuvosto seuraa
tarkasti pelastuslain väestönsuojelua koskevien
säännösten vaikutuksia. Valtioneuvosto kiinnit-
tää erityistä huomiota siihen, vaikuttavatko
väestönsuojien rakentamista koskevat säännök-
set kohtuuttomasti asuntojen hintojen nousuun
ja miten säännösten muutokset vaikuttavat väes-
tönsuojien rakentamisen määrään ja kustannuk-
siin. Edelleen valtioneuvosto katsoo lausumas-
saan, että seuraavan turvallisuus- ja puolustus-
poliittisen selonteon valmistelun yhteydessä on
syytä arvioida myös mahdollisuutta väestönsuo-
jien rakentamisesta luopumiseen suhteessa muu-
toksiin Suomen turvallisuuspoliittisessa tilan-
teessa sekä väestön turvaamisen tarpeeseen.

Hallintovaliokunta edellyttää, että seuraavan
turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon
yhteydessä arvioidaan Suomen turvallisuuspo-
liittisen tilanteen lisäksi väestön suojaamisen
tarpeet.

Onnettomuuksien ehkäisy

Hallituksen esityksessä lausuttuun viitaten va-
liokunta muistuttaa, että pelastuslakiehdotukses-
sa säädetään jokaisen huolellisuusvelvollisuu-
desta asuin- ja toimintaympäristössään tulipalon
tai muun onnettomuuden vaaran tai vahingon
välttämiseksi. Laissa säädetään myös jokaista
rakennuksen omistajaa ja haltijaa koskevasta
velvollisuudesta varautua omatoimisesti 1) tuli-
palojen syttymisen ja muiden vaaratilanteiden

syntymisen ehkäisemiseen, 2) henkilöiden,
omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaarati-
lanteissa, 3) tulipalojen sammuttamiseen ja mui-
hin omatoimisesti mahdollisiin pelastustoimen-
piteisiin ja 4) poistumisen turvaamiseen tulipa-
loissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpi-
teisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi (14 §).

Rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka
on poistumisturvallisuuden tai pelastustoimin-
nan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa
henkilö- ja paloturvallisuudelle, ympäristölle tai
kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka
mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien va-
hinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on
laadittava pelastussuunnitelma 14 §:ssä tarkoite-
tuista omatoimisen varautumisen toimenpiteis-
tä. Pykälässä määritellään tarkemmin pelastus-
suunnitelman sisältö (15 §).

Edellisessä kappaleessa mainittuun kohtee-
seen voi alueen pelastusviranomaisen määrätä
hankittavaksi tarkoituksenmukaista sammutus-
kalustoa ja muita pelastustyötä helpottavia lait-
teita tai asennettavaksi automaattisen sammu-
tuslaitteiston taikka ryhtymään kohteessa mui-
hin välttämättömiin toimenpiteisiin onnetto-
muuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omai-
suuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta.
Valiokunta viittaa tältä osin yksityiskohtaisissa
perusteluissa 82 §:n kohdalla lausuttuun. Samal-
la valiokunta tähdentää, että riskien ehkäisyssä
on otettava huomioon kaikki käytettävissä ole-
vat toimenpiteet ja keinot. Esimerkiksi auto-
maattisen sammutusjärjestelmän osalta on ar-
vioitava, onko kaikki seikat huomioon ottaen
asentamisvelvoitetta pidettävä onnettomuuk-
sien ehkäisemiseksi tai ihmisten tai omaisuuden
turvaamiseksi välttämättömänä.

Uuden lain nojalla pelastuslaitoksen on laa-
dittava valvontasuunnitelma valvontatehtävän-
sä toteuttamisesta. Valiokunta tähdentää, että
valvonnan on perustuttava riskien arviointiin ja
sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja teho-
kasta. Palotarkastettavia kohteita ei enää nykyi-
seen tapaan määritellä laissa tai sen nojalla an-
netuissa säädöksissä, vaan pelastuslaitos määrit-
telee vastaisuudessa valvontasuunnitelmassa pa-
lotarkastettavat kohteet. Valiokunta toteaa, että

uudella sääntelyllä on tarkoitus kohdentaa pelastuslaitoksen valvonta nykyistä paremmin alueen riskien ja muiden erityisten valvontatarpeiden mukaisesti. Palotarkastusten lisäksi alueen pelastusviranomainen suorittaa asiakirjavalvontaa, jonka tarkoituksena on varmistaa esimerkiksi pelastussuunnitelmien sekä muiden palo- ja poistumisturvallisuudesta laadittujen asiakirjojen perusteella velvoitteiden noudattamista kohteessa. Valvontaa on tärkeää toteuttaa myös erityisten valvontaprojektien muodossa ja muutoinkin kenttävalvontana sekä tarvittavassa yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten kanssa.

Muita seikkoja

Pelastustoimen koulutusta koskeva sääntely on hallituksen esityksessä säilynyt pääpiirteissään nykyisellään. Pelastustoimen koulutusta koskee pelastuslakiehdotuksen 8 luku. Valiokunta kiinnittää tässä kohdin huomiota siihen, että valtion tulee varmistaa riittävän koulutetun henkilöstön saatavuus koko Suomen alueelle ja samalla tulee ottaa huomioon myös alueelliset kielitaitovaatimukset. Saadun tiedon perusteella tämänhetkinen tilanne pienemmissä kunnissa on vaikea ja ammatillisen tutkinnon saanutta henkilöstöä ei ole pienemmille paloasemille helposti saatavilla.

Pelastuslain mukaiset viranomaistehtävät suoritetaan nykyisin maksutta. Lakiehdotuksen 96 §:n mukaan pelastuslaitos voi periä maksun valvontasuunnitelman mukaisen palotarkastuksen tai muun valvontatoimenpiteen suorittamisesta. Maksu voidaan periä myös tehtävästä, jonka on aiheuttanut hätäkeskukseen liitetyn paloilmoilmoittimen toistuva erheellinen toiminta. Valiokunta pitää tärkeänä maksun tavoitetta vähentää erheellisiä paloilmoituksia niissä kiinteistöissä, joissa ei ole ryhdytty riittäviin toimenpiteisiin erheellisten paloilmoitusten välttämiseksi.

Perittävien maksujen suuruudesta päättää alueen pelastustoimi hyväksymässään taksassa. Lakiehdotuksen nojalla alueen pelastustoimen tulee määrätä suoritteistaan perimänsä maksut siten, että ne vastaavat suuruudeltaan enintään suoritteen tuottamisesta alueen pelastustoimelle

aiheutuneiden kokonaiskustannusten määrää. Valiokunta tähdentää, että koko maassa maksujen on tärkeää määräytyä samojen perusteiden mukaisesti. Esimerkkinä voidaan viitata nuohoustoimesta perittäviin maksuihin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Pelastuslaki

3 luku. Toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudet

15 §. Pelastussuunnitelma. Lakiehdotuksen 4 §:ssä säädetään jokaisen huolellisuusvelvollisuudesta asuin- ja toimintaympäristössään tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran tai vahingon välttämiseksi ja 14 §:ssä rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan velvoitteesta omatoimiseen varautumiseen.

Lakiehdotuksen 15 §:n 1 momentti puolestaan koskee 14 §:stä ilmenevään varautumiseen liittyvää velvoitetta laatia pelastussuunnitelma rakennukseen ja muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- ja paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat. Ehdotettu sääntely vastaa pääpiirteissään voimassa olevan pelastuslain 9 §:n 3 momentin mukaista velvoitetta laatia pelastussuunnitelma.

Ehdotetussa 15 §:n 1 momentissa osoitetaan pelastussuunnitelman laatimisvelvoite nykyistä selkeämmin rakennuksen haltijan vastuulle. Mikäli kuitenkin rakennuksessa, kuten suurissa liikekeskuksissa, toimii useita toiminnanharjoittajia, tulee rakennuksen haltijan laatia pelastussuunnitelma yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa.

Koska pelastussuunnitelma tulee laatia rakennukseen tai muuhun kohteeseen, valiokunta ehdottaa 15 §:n 1 momentin sanamuodon tarkentamista siten, että pelastussuunnitelman laatimisesta vastaa muun kohteen osalta kohteen haltija.

19 §. Poistumisturvallisuusselvitys. Lakiehdotuksen 18 §:n 1 momentti koskee poistumisturvallisuutta hoitolaitoksissa sekä palvelu- ja tukiasumisessa. Momentin nojalla toiminnan harjoittajan on etukäteen laadittu selvitys ja suunnitelmin ja niiden perusteella toteutetuista toimenpiteistä huolehdittava, että asukkaat ja hoitettavat henkilöt voivat poistua turvallisesti tulipalossa tai muussa vaaratilanteesta itsenäisesti tai avustettuina.

Lakiehdotuksen 19 §:n 1 momentissa säädetään 18 §:ssä tarkoitetun toiminnanharjoittajan velvollisuudeksi laatia erityinen poistumisturvallisuusselvitys siitä, miten rakennuksen tai tilan käyttötapa tai henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky otetaan huomioon tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin varautumisessa ja poistumisjärjestelyissä.

Asiantuntijakuulemisissa on esitetty, että hallituksen esityksessä poistumisturvallisuutta arvioidaan liian yksipuolisesti eikä oteta riittäväällä tavalla huomioon esimerkiksi ammattitaitoisen henkilökunnan merkitystä poistumisturvallisuuden riskitekijöitä pienentävänä seikkana. Poistumisjärjestelyjen riittävyyteen vaikuttaa moni muukin tekijä kuin rakennuksen käyttötapa ja henkilöiden toimintakyky. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi henkilökunnan määrä ja toimintavalmiudet. Myös rakenteellisen paloturvallisuuden ratkaisulla, kuten poistumisreittien ja uloskäytävien toteutuksella, on oma merkityksensä.

Hallintovaliokunta ehdottaakin 19 §:n 1 momenttiin lisättäväksi poistumisturvallisuusselvityksessä huomioon otettaviin seikkoihin rakennuksen tai tilan käyttötavan ja henkilöiden rajoittuneen, heikentyneen tai poikkeavan toimintakyvyn lisäksi muut poistumisturvallisuuteen vaikuttavat tekijät.

4 luku. Pelastustoimen organisaatio ja vastuu pelastustoimen tehtävistä

23 §. Sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston tehtävät. Voimassa olevan pelastuslain 2 §:n 2 momentin nojalla aluehallintovirasto huolehtii toimialueellaan vastaavista tehtävistä

kuin sisäasiainministeriö koko valtakunnan alueella.

Lakiehdotuksen 23 §:n 2 momentin mukaan aluehallintovirasto valvoo pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan. Aluehallintovirastolla ei kuitenkaan vastaisuudessa ole nykyisen kaltaista pelastustoimen johtamistehtävää. Muutoin hallituksen esityksessä ehdotetut aluehallintoviraston tehtävät vastaavat lakiehdotuksen perustelujen mukaan aluehallintoviraston nykyisiä pelastuslain mukaisia tehtäviä.

Valiokunta ehdottaa 23 §:n 2 momentin sääntelyn täsmentämistä perusteluissa ilmaistun tarkoituksen mukaisesti siten, että aluehallintovirastolla on pelastustoimen palvelujen saatavuuteen ja tasoon liittyvän alueen pelastustoimen palvelutason valvontatehtävän lisäksi tehtävänä nykyiseen tapaan myös valvoa yleisesti pelastustointia käsittelemällä esimerkiksi pelastustoimista tehtyjä hallintokanteluita.

25 §. Pelastuslaitos sekä sopimuspalokunnat ja muut vastaavat yhteisöt. Alueen pelastustoimi voi sopia pykälän 1 momentin nojalla pelastustoimen tehtävien hoitamisesta vapaaehtoisen palokunnan, laitospalokunnan, teollisuuspalokunnan, sotilaspalokunnan tai muun pelastusalaalla toimivan yhteisön kanssa. Momentin mukaan sopimuspalokunnille ja momentissa tarkoitetuille muille yhteisöille ei kuitenkaan saa antaa tehtäviä, joihin liittyy merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen 25 §:ssä tarkoitettussa sopimuksessa on kysymys perustuslain 124 §:ssä säännellystä julkisten hallintotehtävien uskomisesta muulle kuin viranomaiselle. Pykäläehdotuksen viimeisen virkkeen tarkoituksena on ilmeisesti täyttää perustuslain 124 §:n vaatimus siitä, että merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaisille. Valiokunta ei kuitenkaan pidä onnistuneena sitä ratkaisua, että laissa pelkästään toistetaan perustuslaissa säädetty edellytys ja jätetään pelastustoimen arvioitavaksi, mikä on merkittävää julkisen vallan käyttöä, joka jää sopimismahdollisuuden ulkopuolelle.

Hallintovaliokunta ehdottaakin 25 §:n muuttamista siten, että alueen pelastustoimi voi käyttää 32 §:n mukaisessa pelastustoiminnassa vain apunaan sopimuspalokuntia tai muita pelastusalalla toimivia yhteisöjä sen mukaan, kun niiden kanssa sovitaan. Tällä rakenteellisella sääntelytavalla huolehditaan siitä, että pelastustoiminnasta vastaa viranomainen, joka voi käyttää operatiivisessa toiminnassa apunaan nykyiseen tapaan esimerkiksi vapaaehtoisia palokuntia.

Alueen pelastustoimi eli pelastustoimen tehtävää hoitava kunta tai kuntayhtymä voi sopia vapaaehtoisen palokunnan ja säännöksessä yksilöityjen muiden yhteisöjen kanssa sopimuksessa määriteltyjen pelastustoimien tehtävien hoitamisesta. Esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan sopimusneuvottelut voi käytännössä hoitaa alueen pelastustoimen osalta pelastuslaitos, jos alueen pelastustoimen toimivaltaiset toimielimet ovat pelastuslaitoksen tehtävään valtuuttaneet.

Valiokunnan ehdottama 25 §:n sanamuoto merkitsee, ettei sopimuspalokunnille ja muille säännöksessä tarkoitetuille yhteisöille voida antaa tehtäviä, joihin liittyy merkittävää julkisen vallan käyttöä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi pelastustoimen valvontatehtävät. Pelastusviranomaisille säädettyjä toimivaltuuksia käyttää niin ikään lakiehdotuksen 36 §:n 2 momentin poikkeuksin aina pelastuslaitoksen palveluksessa oleva virkamies. Pelastustoiminnan tilapäisenä johtajana myös sopimuspalokuntaan kuuluvalla on siihen tehtävään liittyvät välttämättömät lakiehdotuksen 36 §:n 2 momentin mukaisesti rajatut valtuudet.

27 §. Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät. Pelastuslaitos voi pykälän 3 momentin mukaan tuottaa nykyiseen tapaan myös ensivaste-, ensihoito- ja sairaankuljetuspalveluja, jos terveydenhuoltoviranomaisten kanssa siitä on sovittu tai tehtävästä on erikseen säädetty.

Uusi terveydenhuoltolaki (1326/2010) tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2011 kuitenkin siten, että ensihoitopalvelu on järjestettävä 39 §:n mukaisesti viimeistään 1 päivästä tammikuuta 2013. Mainitun momentin nojalla sairaan-

hoitopiirin kuntayhtymän on järjestettävä alueensa ensihoitopalvelu. Ensihoitopalvelu on suunniteltava ja toteutettava yhteistyössä päivystävien terveydenhuollon toimipisteiden kanssa siten, että nämä yhdessä muodostavat alueellisesti toiminnallisen kokonaisuuden. Pykälän 39 §:n 2 momentin mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä voi järjestää ensihoitopalvelun alueellaan tai osassa sitä hoitamalla toiminnan itse, järjestämällä ensihoitopalvelun yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen tai toisen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa taikka hankkimalla palvelun muulta palveluntuottajalta.

Hallintovaliokunta ehdottaa uuteen pelastuslakiin otettavaksi viittauksen uuden terveydenhuoltolain 39 §:n 2 momenttiin. Kysymyksessä on informatiivinen säännös, joka merkitsee sitä, että vielä siirtymäaikana 1.1.2013 asti pelastuslaitokset voivat tuottaa vanhojen käsitteiden, vanhan lainsäädännön sekä vanhojen sopimusten mukaisesti ensivaste-, ensihoito- ja sairaankuljetuspalveluja sen mukaan kuin asianomaisten terveydenhuoltoviranomaisten ja pelastuslaitosten kesken on sovittu.

Lakiehdotuksen 27 §:n 3 momentin 4 kohdassa ehdotetaan pelastuslaitoksen tehtäväksi huolehtia, sen mukaan kun alueen pelastustoimi päättää, myös muista toimialalle soveltuvista tehtävistä, jos siitä ei ole ilmeistä haittaa tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiselle.

Valiokunta toteaa, että hallintopäätöksellä toteutettava ja väljästi rajattu viranomaistehtävien laajentamismahdollisuus ei ole perustuslain 2 §:n 3 momentin hallinnon lainalaisuuden näkökulmasta ongelmaton. Hallintovaliokunta ehdottaa tämän vuoksi 27 §:n 3 momentin 4 kohdan poistamista lakiehdotuksesta. Pelastuslaitoksen tehtävät on kattavasti kuvattu 27 §:ssä ilman, että muutoinkaan tarvitaan mainittua yleissääntelyä.

5 luku. Pelastustoiminta ja eräät siihen liittyvät tehtävät

33 §. Hälytysohje. Pykälän 1 momentin nojalla pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien vi-

ranomaisten sekä hätäkeskuksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä.

Hätäkeskustoiminnasta annetun uuden lain (692/2010) 14 §:n mukaan hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen antaa toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja suunnitelmat Hätäkeskuslaitokselle. Valtakunnalliset suunnitelmat ja ohjeet käsitellään ja sovitetaan yhteen ennen niiden käyttöönottoa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä.

Jotta hälytysohjeiden ja toimintatapojen yhdenmukaisuus toteutuu, tulee hälytysohjeiden yhteensovittaminen tapahtua hätäkeskuksen sijasta yhteistyössä Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 33 §:n 1 momentin muuttamista.

Hallintovaliokunta kiinnittää lisäksi pelastustoimen hälytysohjeiden osalta huomiota tarpeeseen niiden valtakunnalliseen yhteensovittamiseen ja yhtenäisiin toimintatapoihin. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 33 §:ään lisättäväksi uuden 3 momentin seuraavasti: "*Pelastuslaitosten on huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta sekä pelastuslaitosten kesken että Hätäkeskuslaitoksen kanssa.*"

36 §. *Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet.* Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksista säädetään voimassa olevan pelastuslain 45 §:ssä. Kyseisessä pykälässä määritellyt toimivaltuudet pysyvät säädettävässä laissa ennallaan. Toimivaltuuksien käytöstä ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi nykyistä tarkkarajaisemmin ja täsmällisemmin. Lakiehdotuksen 36 §:n 1 momentti sisältää säännökset pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksista, jotka ovat laajemmat kuin 36 §:n 2 momentissa tilapäisesti pelastustoimintaa johtavan henkilön toimivaltuudet.

Lakiehdotuksen 34 §:ssä puolestaan säädetään, että pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Tilapäisesti pelastustoimintaa voi johtaa esimerkiksi sopimuspalokuntaan kuuluva. Myös tilapäinen pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

6 luku. *Yhteistoiminta pelastustoimen tehtävissä*

46 §. *Yhteistyö pelastustoiminnassa.* Pykälän 2 momenttiin sisältyy informatiivinen säännös, josta ilmenevät pelastustoiminnan tehokkaan suorittamisen kannalta keskeisimmät viranomaiset sekä niiden keskeisimmät pelastustoimintaan liittyvät ja asianomaisen hallinnonalan lainsäädäntöön pohjautuvat vastuut pelastustoiminnan yhteydessä. Säännöksen tarkoituksena on korostaa erityisesti momentissa mainittujen viranomaisten velvollisuutta toimia yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa pelastustoimintaan varautumisessa ja pelastustoiminnassa.

Lakiehdotuksen 46 §:n 2 momentin 5 kohta koskee sosiaali- ja terveysviranomaisia ja kyseisen hallinnonalan laitoksia. Nämä tahot vastaavat niitä koskevissa säädöksissä ilmenevän työnjaon mukaisesti muun muassa lääkinnällisestä pelastustoiminnasta, sairaankuljetuksesta, ensihoidosta ja ensivastetoiminnasta. Mainitut käsitteet ehdotetaan korvattavaksi käsitteellä ensihoitopalvelu, joka vastaa uuden terveydenhuoltolain (39 §) käsitteistöä.

7 luku. *Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta*

51 §. *Vapaaehtoistoiminta.* Lakiehdotuksen 51 §:n 1 momentin mukaan pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Valiokunta ehdottaa 51 §:n 1 momentissa sääntelyn täsmentämistä siten, että vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä voidaan käyttää apuna pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa. Tämän lisäksi valiokunta ehdottaa momenttiin tehtäväksi rajauksen, ettei apuna käytettävillä vapaaehtoisilla organisaatioilla tai henkilöillä ole oikeutta käyttää viranomaistoimivaltuuksia taikka tarkastus- tai valvontavaltuuksia. Sopimuspalokuntaan kuuluvan oikeudesta johtaa tilapäisesti pelastustoimintaa siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomai-

nen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen, säädetään tämän lain 34 §:n 1 momentissa.

Valiokunnan ehdottamassa muodossa lakiehdotuksen 51 §:n 1 momentti kuuluu seuraavasti: "Pelastustoimen *koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa* voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä, *kuten viranomaistoimivaltuuksien käyttöä taikka tarkastus- tai valvontatoimintaa.*"

8 luku. Pelastustoimen koulutus ja kelpoisuusvaatimukset

55 §. *Valtion vastuu koulutuksesta.* Lakiehdotuksen 55 §:n 2 momentin nojalla sisäasiainministeriö voi hyväksyä myös muun oppilaitoksen kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta. Sääntely vastaa asiallisesti voimassa olevaa pelastuslakia. Valiokunta ehdottaa momentin muuttamista siten, että Pelastusopiston lisäksi pelastusalan ammatillista peruskoulutusta voi antaa sisäasiainministeriön hyväksymä muun julkisyhteisön ylläpitämä oppilaitos.

Ainoa säännöksen tarkoittama oppilaitos on tällä hetkellä Helsingin pelastuskoulu, joka on toiminut vuodesta 1972 lukien. Helsingin pelastuskoulun toiminta on tärkeää pelastusalan ammatillisen peruskoulutuksen alueellisen tarpeen tyydyttämiseksi. Nyt säädettävällä lailla ei ole tarkoitus laajentaa pelastusalan ammatillisen peruskoulutuksen antamista nykyisestäään.

9 luku. Nuohouspalvelut

61 §. *Vioista ilmoittaminen.* Lakiehdotuksen nojalla nuohoojan on ilmoitettava tulisijoissa ja savuhormeissa havaitsemistaan sellaisista vioista tai puutteista, joista voi aiheutua tulipalon vaara, kirjallisesti nuohottavan kohteen edustajalle ja pelastuslaitokselle. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 41 §:ssä säädettyä.

Valiokunta ehdottaa lisäksi 61 §:ssä säädettäväksi, että myös tikkaiden, kattokulkutien osien ja katon turvavarusteissa olevien vikojen tai puutteiden osalta on vastaava ilmoitusvelvollisuus, mikäli viat tai puutteet voivat vaarantaa

nuohoojan työturvallisuuden. Esimerkiksi tikkaissa olevat nuohoojan työturvallisuuden vaarantavat puutteet estävät nuohoustyön suorittamisen, mistä seuraa, että kiinteistö laiminlyö 13 §:ssä säädetyn velvoitteen huolehtia nuohouksesta. Tämän vuoksi on perusteltua, että nuohooja ilmoittaa myös tällaisista puutteista sekä kohteen edustajalle että pelastuslaitokselle.

11 luku. Väestönsuojat

75 §. *Helpotusten myöntäminen.* Väestönsuojia koskevien helpotusten myöntämisestä säädetään voimassa olevan pelastuslain 66 §:ssä. Pykälän nojalla aluehallintovirasto voi erityisen painavasta syystä yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta.

Lakiehdotuksen 75 §:ssä tarkoitettuja helpotuksia ovat 1 momentin mukainen aluehallintoviraston myöntämä pysyvä tai määräaikainen vapautus väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta sekä 2 momentin mukainen rakennuslupaviranomaisen myöntämä poikkeus väestönsuojan teknisistä vaatimuksista tai koko- ja sijaintivaatimuksesta. Lisäksi 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi sisäasiainministeriölle valtuus myöntää vapautus väestönsuojan rakentamisesta tietyllä alueella, jos siellä arvioidaan olevan ennestään riittävä määrä suojapaikkoja tai väestön suojaaminen on turvattu muulla tavoin. Tällaista vapautusta voi hakea kunta.

Lakiehdotuksen 75 §:n 1 momentin nojalla aluehallintovirasto voi myöntää vapautuksen väestönsuojan rakentamisesta, jos väestönsuojan rakentamisesta aiheutuu tavanomaista huomattavasti korkeampia rakentamiskustannuksia suhteessa asianomaisen rakennuksen rakentamiskustannuksiin tai vapautuksen myöntäminen on muu painava syy.

Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että käytännössä vapautus väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta perustuu useimmiten siihen, että rakentamiskustannukset nousevat tavanomaista huomattavasti korkeammiksi. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tavanomaista huomattavasti korkeampina rakentamiskustannuksina voidaan pitää sitä, että väes-

tönsuojan kustannukset ovat yli 4 prosenttia rakentamisen kustannuksista.

Lisäksi väestönsuojan rakentamisesta on vapautettu siitä syystä, että rakentaminen ilman suuria teknisiä vaikeuksia ei käy päinsä. Tätä on pidetty perusteltuna tiettyjen erityiskohteiden, kuten esimerkiksi kelluvien asuntojen tai laiva-asuntojen, kohdalla. Valiokunta ehdottaa aluehallintoviraston harkintavaltaa rajattavaksi poistamalla lakiehdotuksesta ilmaisun "muu painava syy" vapautusperusteena. Sen sijaan valiokunta ehdottaa 75 §:n 1 momentissa säädettyä ainoastaan niistä tosiasiallisista syistä, joiden perusteella vapautuksia on tähän saakka myönnetty. Tämä merkitsee sitä, että sanamuoto "muu painava syy" korvataan ilmaisulla "väestönsuojan rakentaminen ilman suuria teknisiä vaikeuksia ei käy päinsä".

12 luku. Pelastustoimen valvontatehtävät

82 §. *Erityiset turvallisuusvaatimukset.* Voimassa olevan pelastuslain 30 §:ssä säädetään erityisistä turvallisuusvaatimuksista. Lakiehdotuksen 82 §:ssä säädettyä ehdotettu vastaa pääpiirteissään voimassa olevaa lainsäädäntöä. Pykälän tarkoituksena on antaa pelastusviranomaisille mahdollisuus erilaisissa kohteissa, joissa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran, velvoittaa omistajat ja haltijat sekä toiminnan harjoittajat huolehtimaan toiminnastaan aiheutuvien riskien ehkäisystä ja torjunnasta. Yksittäisen kohteen osalta määräyksiä voidaan antaa esimerkiksi, jos kohteen turvaamista ei muilla keinoin, kuten pelastustoimen palvelutasoa lisäämällä, ole tarkoituksenmukaista hoitaa.

Lakiehdotuksen 82 §:n 1 momentista ilmenee, että alueen pelastusviranomainen voi erityisestä syystä määrätä hankittavaksi tarkoituksenmukaista sammutuskalustoa ja muita pelastustyötä helpottavia laitteita tai asennettavaksi automaattisen sammutuslaitteiston taikka ryhtymään kohteessa muihin välttämättömiin toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta. Tällöin on kysymys kohteesta,

jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, ettei pykälän 1 momentista ilmene, mikä taho on velvollinen ryhtymään momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Lisäksi valiokunta pitää aiheellisena tarkistaa edellytystä "erityisestä syystä määrätä" muotoon "jos se on välttämätöntä".

Hallintovaliokunta ehdottaa 82 §:n 1 momentin hyväksymistä näin kuuluvana: "Kohteeseen, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran, alueen pelastusviranomainen voi, *jos se on välttämätöntä*, määrätä *toiminnanharjoittajan hankkimaan* tarkoituksenmukaista sammutuskalustoa ja muita pelastustyötä helpottavia laitteita tai *asentamaan* automaattisen sammutuslaitteiston taikka ryhtymään kohteessa muihin välttämättömiin toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta."

Nykyiseen sääntelyyn verrattuna lakiehdotuksen 82 §:ssä on yksilöity nimenomaisesti mahdollisuus velvoittaa yksittäiseen kohteeseen asennettavaksi automaattinen sammutuslaitteisto. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan lakiehdotus vastaa voimassa olevan pelastuslain 30 §:n soveltamiskäytäntöä, jonka perusteella on erityistapauksissa voitu velvoittaa asentamaan esimerkiksi hoitolaitoksiin automaattisia sammutuslaitteistoja. Määräys tällaisen sammutuslaitteiston asentamisesta voi hallintovaliokunnan ehdottamassa 82 §:n 1 momentin muodossa tulla kuitenkin kyseeseen vasta, jos käytettävissä olevilla rakenteellisilla, teknisillä taikka muilla välttämättömillä toimenpiteillä turvallisuutta ei saada riittävälle tasolle. Kysymys on siitä, että pelastusviranomainen voi määrätä esimerkiksi asentamaan automaattisen sammutuslaitteiston, jos sitä on pidettävä välttämättömänä onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuksien varalta. Välttämättömyysperustetta on arvioitava yleisesti hyväksytyjen objektiivisten kriteerien mukaisesti ja velvoittavasta päätök-

sestä voidaan myös hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Lakiehdotuksen 82 §:n 2 momenttiin on sisällytetty uusi säännös, jonka mukaan alueen pelastusviranomaisen tulee kuulla maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 124 §:ssä tarkoitettua kunnan rakennusvalvontaviranomaista valmisteltaessa pykälässä tarkoitettua määräystä kohteessa edellytettävistä erityisistä turvallisuusvaatimuksista, joiden toteuttaminen edellyttää rakennuslupaa tai toimenpidelupaa.

Lakiehdotuksen 21 §:ssä on erikseen säädetty alueen pelastusviranomaisen toimivallasta asettaa erityisiä turvallisuusvaatimuksia hoitolaitosten ja palvelu- ja tukiasumisen poistumisturvallisuuden toteuttamismääräyksen yhteydessä.

13 luku. Salassapitovelvollisuus, tiedonsaantioikeus ja henkilörekisterit

89 §. Tiedonsaantioikeus pelastustoimintaa ja valvontatehtäviä varten. Laki Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta (1261/2010) on tullut voimaan vuoden 2011 alusta, jolloin myös Turvatekniikan keskuksen nimi on muuttunut Turvallisuus- ja kemikaalivirastoksi. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi 89 §:n 1 momentin 3 kohdan muuttamista.

91 §. Toimenpiderekisteri. Valiokunta ehdottaa 91 §:n 5 momentin tarkistamista sen johdosta, että Turvatekniikan keskus on muuttunut Turvallisuus- ja kemikaalivirastoksi.

92 §. Varautumistehtävien rekisteri. Valiokunta ehdottaa teknistä tarkistusta lakiehdotuksen 92 §:n 4 momenttiin hätäkeskustoiminnasta annetun uuden lain johdosta.

15 luku. Muutoksenhaku, pakkokeinot ja rangaistukset

104 §. Muutoksenhaku. Hallituksen esityksessä on erikseen mainittu ne säännökset, joiden nojalla annettaviin pelastusviranomaisen, pelastuslaitoksen tai alueen pelastusviranomaisen tekemiin päätöksiin haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Muutoin kunnallisen pelastusviranomaisen ja

pelastuslaitoksen tai alueen pelastustoimen päätöksiin on mahdollista hakea muutosta kuntalain (365/1995) mukaisesti kunnallisvalituksella. Valtion viranomaisen lain nojalla tekemiin päätöksiin on sen sijaan ehdotuksen mukaan yleinen muutoksenhakuoikeus hallintolainkäyttölain nojalla.

Muutoksenhakumenettelyn yhtenäisyyden ja selkeyden vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen 104 §:n 1 momentin muutoksenhakusäännöksen muotoilemista yleiseksi siten, että pelastuslain nojalla tehtyihin hallintopäätöksiin haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin valitusmahdollisuuden ulkopuolelle saattaa jäädä päätöksiä, joissa peruslain 21 § edellyttäisi oikeutta muutoksenhakuun.

106 §. Rangaistukset. Valiokunta ehdottaa lailisuusperiaatteen vuoksi 106 §:n 3 momenttiin lisättäväksi viittauksen rikoslain 44 luvun 12 §:ään, jossa on kriminalisoitu muun muassa tulen varomaton käsittely.

Lisäksi valiokunta ehdottaa 106 §:n uuteen 4 momenttiin sisällytettäväksi yleisen maininnan siitä, että pysäköintiä pelastustielle koskevan kiellon rikkomisesta määrättävästä pysäköintivirhemaksusta säädetään erikseen (LaVM 42/2010 vp — HE 233/2010 vp).

16 luku. Erinäiset säännökset

111 §. Pelastustoimen virkapuku ja pelastustoimen suoja-asujen tunnukset. Sopimuspalokuntien ja muiden vapaaehtoisten palokuntien henkilöstöllä on voimassa olevassa asetuksessa annettu oikeus käyttää tietyin rajoituksin virkapukua palokuntapukuna.

Ehdotetun 111 §:n 3 momenttiin sisältyy vastaava oikeus. Virkapuvun käytöstä palokuntapukuna säädetään tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella siten, että vapaaehtoishenkilöstön käytössä oleva palokuntapuku on erotettavissa pelastustoimen virkapuvusta. Virkapuvun käyttäminen osoittaa lähtökohtaisesti tiettyjä viranomaisvaltuuksia, minkä vuoksi pelastustoimen virkapuku ja vapaaehtoishenkilöstön palo-

kuntapuku tulee voida erottaa toisistaan riittävän selkeästi

Hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen 111 §:n 3 momenttiin lisättäväksi, että pelastusalan koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä toimivan yhdistyksen henkilöstöllä on oikeus käyttää pelastustoimen virkapukua palokuntapukuna, mikäli sisäasiainministeriö niin päättää.

Valiokunta toteaa, että muun muassa Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ja alueelliset pelastusalan järjestöt huolehtivat yhdistystensä sääntöjen mukaisesta pelastusalan koulutus-, valistus- ja neuvontatehtävästä. Osa koulutustoiminasta kohdistuu myös vapaaehtoiisiin palokuntiin, minkä vuoksi palokuntapuvun käyttö erityisesti näissä yhteyksissä on perusteltua ja luontevaa. Yhdistysten virkapuvun käyttöoikeudesta on perusteltua päättää tapauskohtaisesti, jolloin voidaan arvioida yhdistyksen tehtävien luonne huomioon ottaen puvun käyttötarve ja -perusteet. Pelastustoimen virkapuku on määritelty asetuksen lisäksi yksityiskohtaisesti sisäasiainministeriön julkaisussa 35/2007.

112 §. Voimaantulosäännös. Lakiehdotuksen 112 §:n 3 momentin 8 kohdasta ilmenee, että tässä yhteydessä kumottavan voimassa olevan pelastuslain 5 §:n nojalla tehty sopimus vapaaehtoisen palokunnan, laitospalokunnan ja tehdaspalokunnan kanssa pysyy voimassa asianomaisessa sopimuksessa määritellyllä tavalla ja vastaa säädettävän uuden pelastuslain 25 §:ssä tarkoitettua sopimusta. Valiokunta ehdottaa mainittuun 8 kohtaan lisättäväksi sotilaspalokunnan, koska eräillä sotilaspalokunnilla on voimassa oleva palokuntasopimus pelastuslaitoksen kanssa.

Pykälän 3 momentin 21 kohdasta käy puolestaan ilmi, että uuden pelastuslain 79 §:n mukainen valvontasuunnitelma on ensimmäisen keran laadittava ja toimitettava tiedoksi aluehallintovirastolle vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Valiokunta ehdottaa kyseistä 21 kohtaa muutettavaksi siten, että siihen saakka, kunnes pelastuslaitos vahvistaa valvontasuunnitelman, noudatetaan valvontatoiminnassa uuden pelastuslain säätämisen yhteydessä kumottavan nykyi-

sen pelastuslain 7 luvun palotarkastusta koskevia säännöksiä.

2. Laki meripelastuslain 23 §:n muuttamisesta

Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös tapaturman korvaamisesta omatoimiseen meripelastustoimintaan ryhtyneille. Vastaava säännös sisältyy uudella pelastuslailla kumottavaan ihmishenkeä pelastettaessa sattuvan tapaturman korvaamisesta annettuun lakiin (158/1935).

Aloitteet

Koska valiokunta on päätenyt hyväksymään 1. lakiehdotuksen hallituksen esityksen pohjalta, valiokunta ehdottaa eduskunta-aloitteiden LA 38/2009 vp, LA 113/2010 vp ja TPA 35/2007 vp hylkäämistä.

Lakialoitteen LA 136/2008 vp osalta valiokunta toteaa, että se on vaikuttanut hallituksen esityksen muotoutumiseen ja pelastuslakiehdotuksessa on otettu huomioon lakialoitteessa esitetty. Lakialoitteen ehdotukset sisältyvät pelastuslakiehdotuksen 102 ja 103 §:iin. Kysymys on omatoimisiin pelastustoimenpiteisiin ryhtyneelle aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta. Pelastuslakiehdotuksen 102 §:ssä säädetään omatoimisten pelastustoimenpiteiden yhteydessä turmeltuneiden tai hävinneiden henkilökohtaisten vaatteiden, varusteiden ja työvälineiden korvaamisesta. Pelastuslakiehdotuksen 103 §:ssä säädetään omatoimisiin pelastustoimenpiteisiin ryhtyneelle sattuneen tapaturman korvaamisesta. Voimassa olevan lain nojalla tällaiset vahingot jäävät korvaamatta. Valiokunta ehdottaakin lakialoitteen LA 136/2008 vp hyväksymistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 1. lakiehdotus hyväksytään hallituksen esityksen ja lakialoitteen LA

136/2008 vp pohjalta muutettuna (*Valiokunnan muutosehdotukset*),

että lakialoitteet LA 38/2009 vp ja LA 113/2010 vp hylätään ja

että toimenpidealoite TPA 35/2007 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Pelastuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

2 luku

Yleiset velvollisuudet

3—8 §
(Kuten HE)

3 luku

Toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudet

9—14 §
(Kuten HE)

15 §

Pelastussuunnitelma

Rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran

taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma 14 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä. Pelastussuunnitelman laatimisesta vastaa rakennuksen *tai kohteen* haltija. Jos rakennuksessa toimii useita toiminnanharjoittajia, rakennuksen haltijan tulee laatia pelastussuunnitelma yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa. Rakennuksen haltijan tulee laatia rakennuksen pelastussuunnitelma kuitenkin aina yhteistyössä 18 §:ssä tarkoitetun hoitolaitoksen ja palvelu- ja tukiasumisen toiminnanharjoittajan kanssa.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

16—18 §
(Kuten HE)

19 §

Poistumisturvallisuusselvitys

Edellä 18 §:ssä tarkoitetun toiminnanharjoittajan on laadittava selvitys siitä, miten rakennuksen tai tilan käyttötapa ja henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky sekä muut poistumisturvallisuuteen vaikuttavat tekijät otetaan huomioon tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin varautumisessa ja poistumisjärjestelyissä (*poistumisturvallisuusselvitys*). Rakennusluvan yhteydessä kohteeseen laadittu tur-

vallisuusselvitys vastaa poistumisturvallisuusselvitystä.

(2—4 mom. kuten HE)

20—22 §
(Kuten HE)

4 luku

Pelastustoimen organisaatio ja vastuu pelastustoimen tehtävistä

23 §

Sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston tehtävät

(1 mom. kuten HE)

Aluehallintovirasto valvoo *pelastustointia* sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan. Aluehallintovirasto tukee lisäksi sisäasiainministeriötä 1 momentissa säädettyissä tehtävissä sekä huolehtii muista aluehallintovirastolle tässä laissa säädettyistä tehtävistä.

(3 mom. kuten HE)

24 §
(Kuten HE)

25 §

Pelastuslaitos sekä sopimuspalokunnat ja muut vastaavat yhteisöt

Pelastustoimen tehtävien hoitamista varten alueen pelastustoimella tulee olla pelastuslaitos. Alueen pelastustoimi voi käyttää 32 §:n mukaisessa pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (sopimuspalokunnat) tai muuta pelastuslalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan.

26 §
(Kuten HE)

27 §

Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Edellä 2 momentissa säädetyn lisäksi pelastuslaitos:

1) voi suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä, jos ensihoitopalvelun järjestämisestä yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kesken on sovittu terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n 2 momentin perusteella;

(2 ja 3 kohta kuten HE)

(4 kohta poist.)

(4 mom. kuten HE)

28—31 §
(Kuten HE)

5 luku

Pelastustoiminta ja eräät siihen liittyvät tehtävät

32 §
(Kuten HE)

33 §

Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä *Hätäkeskuslaitoksen* kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pelastuslaitosten 44 §:n mukainen yhteistoiminta ja 45 §:n mukainen avunanto.

(2 mom. kuten HE)

Pelastuslaitosten on huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta sekä pelastuslaitosten kesken että Hätäkeskuslaitoksen kanssa. (Uusi 3 mom.)

34—41 §
(Kuten HE)

6 luku

Yhteistoiminta pelastustoimen tehtävissä

42—45 §
(Kuten HE)

46 §

Yhteistyö pelastustoiminnassa

(1 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa:

(1—4 kohta kuten HE)

5) sosiaali- ja terveystoimen viranomaiset ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskevista sääöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti *ensihoitopalvelun järjestämisestä* sekä psykososiaalisen tuen palveluista ja onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta;

(6—12 kohta kuten HE)

(3 mom. kuten HE)

47—50 §
(Kuten HE)

7 luku

Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

51 §

Vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä, kuten viranomaistoimivaltuuksien käyttöä taikka tarkastus- tai valvontatoimintaa.

(2 mom. kuten HE)

52—54 §
(Kuten HE)

8 luku

Pelastustoimen koulutus ja kelpoisuusvaatimukset

55 §

Valtion vastuu koulutuksesta

(1 mom. kuten HE)

Sisäasiainministeriö voi hyväksyä myös muun *julkisyhteisön ylläpitämän* oppilaitoksen kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

56—58 §
(Kuten HE)

9 luku

Nuohouspalvelut

59 ja 60 §
(Kuten HE)

61 §

Vioista ilmoittaminen

Jos nuohooja havaitsee tulisisijoissa ja savuhormeissa vikoja tai puutteita, joista voi aiheutua tulipalon vaara, hänen on ilmoitettava niistä kirjallisesti nuohottavan kohteen edustajalle ja pelastuslaitokselle. *Jos nuohooja toteaa tikkaiden, kattokulkutien osien tai katon turvavarusteiden olevan sellaisessa kunnossa, ettei nuohoustyötä voida suorittaa turvallisesti, on hänen ilmoitettava myös niistä kirjallisesti nuohottavan kohteen edustajalle ja pelastuslaitokselle.*

62 ja 63 §
(Kuten HE)

10 luku

Väestönsuojeluun varautuminen ja väestönsuojelukoulutus64—70 §
(Kuten HE)

11 luku

Väestönsuojat71—74 §
(Kuten HE)

75 §

Helpotusten myöntäminen

Aluehallintovirasto voi asianomaista pelastuslaitosta ja kunnan rakennusvalvontaviranomaista kuultuaan yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen kokonaan tai määräajaksi laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta, jos väestönsuojan rakentamisesta aiheutuu tavanomaista huomattavasti korkeampia rakentamiskustannuksia suhteessa asianomaisen rakennuksen rakentamiskustannuksiin tai väestönsuojan rakentaminen ilman suuria teknisiä vaikeuksia ei käy päinsä.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

76 ja 77 §
(Kuten HE)

12 luku

Pelastustoimen valvontatehtävät78—81 §
(Kuten HE)

82 §

Erityiset turvallisuusvaatimukset

Kohteeseen, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuus-

delle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran, alueen pelastusviranomainen voi, *jos se on välttämätöntä*, määrätä *toiminnanharjoittajan hankkimaan* tarkoituksenmukaista sammu-
tuskalustoa ja muita pelastustyötä helpottavia laitteita tai *asentamaan* automaattisen sammu-
tuslaitteiston taikka ryhtymään kohteessa muihin välttämättömiin toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta.

(2 mom. kuten HE)

83—85 §
(Kuten HE)

13 luku

Salassapitovelvollisuus, tiedonsaantioikeus ja henkilörekisterit86—88 §
(Kuten HE)

89 §

Tiedonsaantioikeus pelastustoimintaa ja valvontatehtäviä varten

Pelastusviranomaisella on sille tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta pelastustoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä pelastustoimelle säädettyjen valvontatehtävien hoitamisessa tarpeellisia tietoja. Tässä tarkoituksessa pelastusviranomaisella on oikeus saada tietoja:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) valvontakohteista *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* valvontakohderekisteristä;

(4—8 kohta kuten HE)

(2—4 mom. kuten HE)

90 §
(Kuten HE)

91 §

Toimenpiderekisteri

(1—4 mom. kuten HE)

Rekisterissä olevat tiedot saadaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä:

1) pelastustoimintaa tai valvontaa varten *Hätäkeskuslaitokselle*, pelastusviranomaiselle, *Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle* ja 107 §:ssä tarkoitettulle tutkintalautakunnan jäsenelle ja asiantuntijalle;

(2—4 kohta kuten HE)

(6 ja 7 mom. kuten HE)

92 §

Varautumistehtävien rekisteri

(1—3 mom. kuten HE)

Rekisterissä olevat tiedot saadaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä pelastustoimintaa ja sen suunnittelua varten pelastuslaitokselle, pelastusviranomaisille ja *Hätäkeskuslaitokselle* sekä varautumisrekisteriä ylläpitäville viranomaisille. Tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisessä muodossa.

(5 mom. kuten HE)

93 ja 94 §
(Kuten HE)

14 luku

Pelastustoimen rahoitus, maksut, palkkiot ja korvaukset

95—103 §
(Kuten HE)

15 luku

Muutoksenhaku, pakkokeinot ja rangaistukset

104 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla tehtyyn hallintopäätökseen haetaan muutosta (*poist.*) siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

105 §
(Kuten HE)

106 §

Rangaistukset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Rangaistus pelastustoimen laiminlyönnistä säädetään rikoslain 21 luvun 15 §:ssä ja *tulen varomattomasta käsittelystä rikoslain 44 luvun 12 §:ssä*.

Pysäköintivirhemaksusta pelastustielle pysäköimisen seuraamuksena säädetään erikseen. (*Uusi 4 mom.*)

16 luku

Erinäiset säännökset

107—110 §
(Kuten HE)

111 §

Pelastustoimen virkapuku ja pelastustoimen suoja-asujen tunnukset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Sopimuspalokunnan sekä muun vapaaehtois- sen palokunnan, laitospalokunnan, teollisuuspa- lokunnan ja sotilaspalokunnan henkilöstöön kuuluvalla on oikeus käyttää edellä 1 momentissa tarkoitettua pelastustoimen virka- pukua palokuntapukuna. *Pelastusalan koulutus-*

neuvonta- ja valistustehtävissä toimivan yhdistyksen henkilöstöllä on oikeus käyttää pelastustoimen virkapukua palokuntapukuna, mikäli sisäasiainministeriö niin päättää.

(4 ja 5 mom. kuten HE)

112 §

Voimaantulosäännös

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tämän lain voimaan tullessa noudatetaan lisäksi seuraavaa:

(1—7 kohta kuten HE)

8) kumotun pelastuslain 5 §:n nojalla tehty sopimus vapaaehtoisen palokunnan, laitospalo-

kunnan, sotilaspalokunnan ja tehdaspalokunnan kanssa pysyy voimassa asianomaisessa sopimuksessa määritellyllä tavalla ja vastaa tämän lain 25 §:ssä tarkoitettua sopimusta;

(9—20 kohta kuten HE)

21) tämän lain 79 §:n mukainen valvontasuunnitelma on ensimmäisen kerran laadittava ja toimitettava tiedoksi aluehallintovirastolle vuoden kuluessa lain voimaantulosta, *ja siihen saakka, kunnes pelastuslaitos vahvistaa valvontasuunnitelman, noudatetaan valvontatoiminnassa kumotun pelastuslain 7 luvun palotarkastusta koskevia säännöksiä;*

22—26 kohta kuten HE)

(4 mom. kuten HE)

Helsingissä 9 päivänä maaliskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Antti Rantakangas /kesk
vpj. Tapani Mäkinen /kok
jäs. Marko Asell /sd
Thomas Blomqvist /r
Maarit Feldt-Ranta /sd
Juha Hakola /kok

Heli Järvinen /vihr
Oiva Kaltiokumpu /kesk
Elsi Katainen /kesk
Outi Mäkelä /kok
Petri Pihlajaniemi /kok
Unto Valpas /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.